

Haridus ühendab või murendab ühiskonda

Me avaldame sageli nõrdimust poliitika üle, raputame arusaamatuses pead moodsa kunsti taiese juures, kaebleme kooli ja koolihariduse üle. Ja teeme tihti vea, kui esmaste emotsioonide ajendil hakkame hinnanguid andma. Ehk teisisõnu, kõige suurem probleem ongi selles, kuidas me mingit probleemi tajume.

Miks haridusfoorumitel räägitu jääb sageli ainult paberile? Särava loogikaga esitatud põhjendustes ühe või teise reformi kasuks jäetakse kõrvale nende tunded, kes reforme peavad teostama. Esmane tunne on kartus ja mõte sellest, mida kaotatakse muutuste käigus, mitte mõte sellest, mida võidetakse.

Täna pole me selgeks rääkinud, mida mõtleme reformide all hariduses. Mida tähendab konservatiivne, klassikaline pedagoogik? Millised muutused on koolides viimase kümne aastaga toimunud. Kolme-, neljakordistunud on võõrkeele õpetamise maht. Järelevalve on asendunud koolide nõustamisega. See, kuidas süsteem täna toimib, sõltub suuresti inimestest, kes selles töötavad ja nende koolitusest, arusaamadest ning väärtushinnangutest. Teisalt, osade inimeste arvates tuleb kontrolli suurendada ja tõhustada.

Seda mõtteviisi toetas oma artik-

lis Maie Tuulik (EPL 2.12.), kes on koolireformi süüks pannud tänavalapsed, narkomaania, vägivallatsemise jne. Autoril ei tulnud vist meelde Soomaalia näljahäda, suguhaiguste levikut Aafrikas jms, siis oleks rida saanud mõjusam. Enamik ühiskonna probleeme jõuab mingit tahkupidi kooli ja õpetaja on nagu käsn, kes peab need endasse imema. Kui koolid tahavad edu

saavutada, tuleb need probleemid tagasi suunata. Näiteks narkootikumide ja vägivalla probleem on eelkõige poliitikutel ja perekonna probleem. Muidu ei saagi maksimaksja aru, kas tema raha läheb hariduse kvaliteedi tagamisele või näiteks sotsiaalsete vastuolude leevendamiseks.

Oluliselt on suurenenud lastevanemate ja üldsuse osa haridusküsimustes kaasaráákimisel, alustades koolide hoolkogudest ja lõpetades Haridusfoorumiga. Mulle tundub, et meie ise – haridustöötajad – oleme haridusfoorumil arutatud küsimusi oma professionaalsetes ühendustes, alustades Õpetajate Liidust ja lõpetades Koolijuhtide Ühendusega, keskis andestamatult vähe aruta-

HELMER JÕGI

*Hugo Treffneri
Gümnaasiumi
õpetaja ja
direktor*

nud. Või on haridussüsteemi sees vastuseis muutustele sedavõrd suur ja ei taheta teravusi tekitada?

Arengut meie arusaamades näitab seegi, et gümnaasiumi vanemas astmes on koolidel kolmandiku tundide mahu osas võimalik oma õppekava sisu ise määrata. See võimaldab koolidel näiteks säilitada ja arendada oma traditsioonilist reaalinete või keelte süva-

õpet, samuti piirkonna omapära arvestades luua koolis täiesti omanäoline õppekava. See vabaduse aste annab paljudele koolidele võimaluse pakkuda näiteks Prantsuse Lütseumile, Inglise Kolledžile või Hugo Treffneri Gümnaasiumile tõsist konkurentsi, mitte olla surutud "kah konkurendi" rolli. Mitmed tuttavad koolijuhid Saksamaalt ja Austriast on väljendanud kadedust meie kooli autonoomia astme üle. Iseküsimus on, kas me kõik selle vabadusega alati ja mõistlikult ringi oskame käia?

Julgen meie kooli näitel väita, et infotehnoloogia hüppeline tulek koolitöösse on kutsunud esile olulisi muutusi koolielus, mida on raske mõõta ja kirjeldada. Jätkem kõrvale

arvutite kasutamine õppetöös, teadmiste hankimise uued võimalused ja nendega seonduvad küsimused. Õpitakse, küsitakse kolleegidelt, vaieldakse, jagatakse oma leidmisrõõmu. Nauditakse koostööd professionaalsel tasandil. See täiskasvanute professionaalse töökultuuri muutus muudab ka õpilase ja õpetaja suhteid, sest koostöö tunnet tahab õpetaja oma klassi viia. Koostöö korraldus on tänases koolis fundamentaalne muutus.

Meie haridussüsteemis on toimunud palju muutusi ja on põhjendamatult arvata, et nende muutuste tõttu on meie õpilaste olukord halvenenud, nagu väidab pedagoogikaprofessor Tuulik. Ma arvan, et meie rahulolematuse põhjuseks on sageli muutuste tempo, reformide takerdumine ja arvamuste paljus muutuste suuna suhtes. Kuid see on ka omamoodi mõistetav, sest on üldlevinud arusaam, et suured muutused ühiskonnas ei saa tulla mujalt kui haridussüsteemist. "Eesti inimarengu aruanne 1998" alapealkirjaga "Kas Eestis tekib koostöimiv ühiskond?" annab haridusele määrava rolli "ühiskonna integreerimisel või murendamisel". Hariduspoliitilised otsused reformide suuna üle kannavad eneses "ühiskonna ja rahvuse jätkusuutliku arengu ideed".